

Bestillingsbrev til Regionalt forskningsfond Trøndelag
2020-2021

Innhold

1	Innledning.....	2
1.1	Bakgrunn for ordninga	2
1.2	Formålet med regionale forskningsfond	2
2	Styret	3
2.1	Styrets arbeid	3
2.2	Økonomisk handlingsrom.....	3
3	Prioriterte satsinger for 2020-21.....	4
3.1	Overordnede perspektiver	4
3.1.1	Bærekraftig utvikling	4
3.1.2	Mobilisering i hele regionen.....	4
3.1.3	Samiske interesser.....	5
3.1.4	Økt konkurranseevne	5
4	Satsingsområder.....	5
4.1	Bioøkonomi	5
4.2	Sirkulærøkonomi	5
4.3	Smarte samfunn	5
4.4	Opplevelsesnæringer.....	6
4.5	Havrommet.....	6
4.6	Innovasjon i offentlig sektor.....	6
5	Føringer for RFF Trøndelag.....	7
5.1	Søknadstyper	7
5.1.1	Kvalifiseringsprosjekt.....	7
5.1.2	Hovedprosjekt (Innovasjonsprosjekt)	7
5.1.3	Institusjonsprosjekt	7
5.2	Samhandling med andre virkemidler	8

Bestillingsbrev til Regionalt forskningsfond Trøndelag 2020-2021

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for ordninga

Regionale forskningsfond ble opprettet i 2010 som et resultat av forvaltningsreformen. For å gi fylkeskommunene bevilgnings- og forvaltningsrett til fondene har Kunnskapsdepartementet stilt krav om at tilskuddsmidlene skal være forankret i regionale mål og strategier. Dette bestillingsbrevet peker på viktige satsingsområder for økt bærekraftig verdiskaping og internasjonal konkurranseevne i Trøndelag, og skal danne grunnlaget for styret sine årlige handlingsplaner. Gjennom handlingsplanene skal styret tilpasse ambisjonsnivået ut fra tilgjengelige midler både når det gjelder prioritering av satsingsområder, målgrupper og søknadstyper.

Fra 2020 er tallet på regionale forskningsfond endret fra 7 til 11, og Trøndelag har fått sitt eget fond. Det nye fondet følger fylkesgrensene og er underlagt Trøndelag fylkeskommune.

1.2 Formålet med regionale forskningsfond

Kunnskapsdepartementet har i Forskrift om de regionale forskningsfond¹ fastsatt følgende formål: «Tilskuddsordningen skal styrke regionens forskningsevne gjennom tilskudd til forskning og innovasjon og gjennom mobilisering til økt FoU-innsats».

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling ved å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. Innenfor regionens prioriterte områder skal fondene også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt forskningskvalitet og til utvikling av gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker.

Fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionene gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter, offentlige virksomheter inkludert universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer. Støtten kan bare gå til prosjekter lokalisert i fondsregionen, men søkerne står fritt til å velge FoU-partnere også utenfor regionen.

Regionale forskningsfond har som formål å:

- a) styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling gjennom å
 - i. finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet
 - ii. medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter øker sin kompetanse, innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft ved å initiere forskning og ta i bruk resultater fra FoU
 - iii. stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koplingene til næringsliv og offentlig sektor
- b) øke FoU-innsatsen gjennom å
 - i. mobilisere og kvalifisere bedrifter og offentlige virksomheter til å delta i nasjonal og internasjonal forskning

¹ Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 18.12. 2019 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak.

ii. støtte FoU-prosjekter initiert av næringsliv, frivillig sektor og offentlige virksomheter inkludert universiteter, høyskoler og andre forskningsmiljøer

c) bidra til økt forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer gjennom å

- i. støtte langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer
- ii. knytte institusjonenes FoU-kompetanse til øvrige regionale FoU-aktiviteter og se disse i sammenheng
- iii. stimulere til fler- og tverrfaglig samarbeid i forskningsprosjekter

d) arbeide for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer og forskningsaktiviteter

Fylkeskommunene Troms og Finnmark, Nordland, Trøndelag og Innlandet skal gjennom konsultasjon med Sametinget også ivareta samiske forskningsinteresser og -behov. I tråd med dette skal Sametinget utpeke en representant og en vararepresentant i fondsstyret.

2 Styret

Fylkeskommunen oppnevner styret, og vedtar i hver valgperiode et bestillingsbrev som styret skal arbeide etter. Styret er ansvarlig for at RFF Trøndelag arbeider i tråd med formålet med ordningen og målene som er fastsatt i bestillingsbrevet.

2.1 Styrets arbeid

Styret for RFF Trøndelag er vedtaksorgan for alle bevilgninger og skal:

- vedta årlige handlingsplaner på bakgrunn av bestillingsbrevet fra fylkeskommunen
- vedta utlysninger på bakgrunn av handlingsplan og årlige budsjetter
- beslutte i finansieringssaker etter innstilling fra administrasjonen
- bidra med faglige innspill til fylkeskommunen i høringer/viktige saker på FoU-området
- utarbeide en årsrapport om fondets virksomhet
- sørge for god koordinering med DistriktForsk og andre regionale virkemidler, og med øvrig virkemiddelapparat
- ivareta samiske forskningsinteresser og -behov
- bidra til å mobilisere til mer FoU i Trøndelag

2.2 Økonomisk handlingsrom

Det samlede tilskuddsrammen for ordningen fastsettes i de årlige statsbudsjettene og fordeles til fylkeskommunene etter en fast fordelingsnøkkel. I henhold til forskrift kan inntil 10 pst av tildelte midler nyttes til administrasjon.

Ved god søknadsinngang og mange støtteverdige prosjekt, kan styret vurdere å imøtekomme noen flere søknader enn ramma tilsier gjennom å disponere fremtidige midler. Styret skal for øvrig alltid handle slik at fondet sikres fremtidig handlingsrom.

3 Prioriterte satsinger for 2020-21

Bestillingsbrevet bygger på regionale planer og strategier, og følger i hovedsak de prioriteringer som er satt for:

- Forsknings- og utviklingsstrategi for Trøndelag²
- Strategi for verdiskaping og innovasjon med tilhørende handlingsprogram
- Kompetansestrategi for Trøndelag med tilhørende handlingsprogram

Fellesnevneren for de tre nevnte strategiene er at de skal bidra til å styrke Trøndersk næringsliv både nasjonalt og internasjonalt samt utvikle effektive og gode offentlige tjenester for innbyggerne. Gjennom forsknings- og utviklingsoppgaver skal vi øke verdiskapingen, bygge ny kompetanse både hos virksomheter og enkeltmennesker, og sørge for at vi får en balansert og bærekraftig utvikling i hele Trøndelag. Vi skal bygge en framtidsrettet og livskraftig region der vi tar tak i særlige utfordringer og behov i arbeids- og næringslivet, samt styrke Trøndelags fortrinn innenfor de naturressursbaserte næringene. Målet er å videreutvikle Trøndelag sine naturbaserte næringer og klynger innenfor jord, skog og hav, og ikke minst bidra i arbeidet med å kutte i klimagassutslippene og bidra til mer effektiv ressursbruk.

Trøndelag har gode forutsetninger for å lykkes med innovasjon og verdiskaping. Her finnes et sterkt kunnskaps- og teknologimiljø samt gode samarbeidskonstellasjoner mellom skole, universitet og næringsliv. Det er en sentral oppgave å mobilisere flere aktører til å ta FoU i bruk og legge til rette for tilpassede og forutsigbare virkemidler. FoU-strategien for Trøndelag, som er retningsgivende i dette arbeidet, peker også på viktigheten av å ta Trøndelag i bruk som levende laboratorium for uttesting av nye teknologier, produkter og tjenester – og på behovet for å styrke samarbeidet innenfor, mellom og på tvers av sektorer, virksomheter, verdikjeder, klynger og FoU-miljø.

3.1 Overordnede perspektiver

3.1.1 Bærekraftig utvikling

Både myndigheter og markeder stiller økende krav til bedrifter og samfunnsaktører om å drive etter bærekraftige prinsipper – og om å bidra til det grønne skiftet. Forskningsbaserte innovasjoner og teknologiutvikling vil spille en nøkkelrolle for å utnytte ressursene bedre og på nye områder. Utlysningene må stille krav til at det som utvikles i prosjektene kan dokumenteres som bærekraftig eller at prosjektet i seg selv bidrar til bærekraftige løsninger.

3.1.2 Mobilisering i hele regionen

Trøndelag kjennetegnes av sterke forskningsmiljø og et svært variert næringsliv med mange små bedrifter. Dette har vist seg å være en stor styrke for regionen i omskiftelige tider. Det er imidlertid en utfordring for regionen at det er store forskjeller i FoU-aktiviteten i næringslivet, først og fremst mellom sentrum og distrikt. For Trøndelag er det et mål å mobilisere og kvalifisere nye aktører utenfor Trondheim og å sørge for å få fram god prosjekter forankret i distriktene. Her vil koplingen mellom RFF og DistriktForsk være sentral.

² FoU-strategien for Trøndelag skal rulleres i 2020, men for bedre å kunne se den i sammenheng med Strategi for verdiskaping- og innovasjon vil dens tidshorizont forlenges med ett år slik at de to strategiene kommer i fase. Med dette som bakteppe vil bestillingsbrevet gjelde for to år.

3.1.3 Samiske interesser

RFF Trøndelag har ansvar for å ivareta samiske forskningsinteresser og -behov. Samiske utdannings- og forskningsinstitusjoner er i en oppbyggingsfase, og tyngdepunktet av forskningsaktiviteten ligger innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Det er behov for å mobilisere samisk næringsliv til bedriftsrettet forskning og undersøke mulighetene for småskala næringer og kombinasjons- og deltidsnæringer. Det er også viktig å øke kunnskapen om samiske samfunnsforhold, språk og kultur for å kunne tilby gode offentlige tjenester til den samiske befolkningen. Erfaringene så langt, viser at det fortsatt vil være viktig å mobilisere til prosjekter fra det samiske miljøet.

3.1.4 Økt konkurransevne

Det er et viktig mål for Trøndersk næringsliv å være konkurransedyktig både nasjonalt og internasjonalt. RFF skal bidra til at flere Trønderske virksomheter får tilgang til nye markeder og at de kommer i posisjon for nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. RFF skal mobilisere til videre forskning og bidra til tettere koblinger mellom forskning, næringsliv og offentlig sektor.

4 Satsingsområder

Innretningen på utlysningene i perioden 2020 – 2021 skal bidra til å dekke behovene i regionen slik de fremgår av regionale planer og strategier.

4.1 Bioøkonomi

Trøndelag er rik på biologiske ressurser og har komplette verdikjeder innenfor jord-, skog- og havbruk. Sammen med nærheten til sterke forsknings- og kompetansemiljøer gir dette regionen gode forutsetninger for å utvikle bioøkonomien og bidra til et grønt skifte. Ved hjelp av innovasjon og teknologiutvikling skal næringslivet i regionen bidra til en overgang til mer klima- og miljøvennlige produkter og tjenester, økt verdiskaping fra skogsdrift, landbruk, reindrift og marine næringer, og i større grad utnytte restråstoff fra disse næringene. Typiske prosjekter som vil være aktuelle for støtte i fondet vil være prosjekter som skal lede til nye eller forbedrede produkter, mer effektive og miljøvennlige prosesser og optimalisering av restråstoff. Innenfor bioøkonomien legges det også vekt på å styrke samarbeidet mellom blå og grønn sektor, og det å ta vare på dyrkajord og beiteressurser i utmark for reindrift og husdyrhold.

4.2 Sirkulærøkonomi

Mulighetene innen sirkulærøkonomi er mange både miljømessig og kommersielt. Det handler om å bidra til økt regional verdiskaping basert på smart ressursbruk ved å utvikle nye forretningsmodeller, samarbeidsformer og teknologi som gjør det mulig å utnytte ressursene lengst mulig ved blant annet å se på hvordan avfall og sidestrømmer kan utnyttes i ny produksjon. Trøndelag har et stort potensial for verdiskaping og grønn konkurransekraft i tilknytning næringsmiddelindustri, tre- og bærekraftige bygg, landbruk, havbruk og innenfor avfalls- og gjenvinningsbransjen. I tillegg jobbes det aktivt med å etablere samarbeid over tradisjonelle bransjer og sektorgrenser, og mellom næringsliv og forbrukere. Den industrielle symbiosen handler om å koble selskaper fra forskjellige bransjer sammen og om å bruke avfallet fra en virksomhet, enten det er energi eller materialer, som en ressurs for en annen virksomhet.

4.3 Smarte samfunn

Overgangen til et smartere samfunn med bla smarte biler, smarte hus, smarte byer og smart energi handler om å utnytte nye teknologiske muligheter for å oppnå økt sosial, økonomisk og miljømessig

bærekraft. Det handler om å tilby gode og effektive innbyggertjenester, og om å utvikle nye og ressurseffektive produkter, tjenester og forretningsmodeller innen og på tvers av tradisjonelle bransjer, teknologier og disipliner. Prosjektene som støttes av fondet skal være et viktig redskap til å utforske mulighetene som ligger i bruk av ny teknologi og digitale løsninger. Eksempler på slike områder er «Tingenes internett» (IoT), kunstig intelligens, robotisering, automasjon, Virtual reality (VR), sensorer mm. Digitalisering handler også om sårbarhet, og kan skape nye former for ulikhet basert på geografi, alder, utdanningsnivå mv. Utlysningene skal bidra til at det utvikles kunnskap og løsninger som kan bidra til å skape bedre samfunnsikkerhet i alle deler av regionen, og for ulike brukergrupper. Særlig viktig vil det være bidra til å sikre rask og effektiv respons på uønskede hendelser, og å bidra til at ressursene finner hverandre før, under og etter hendelser.

4.4 Opplevelsesnæringer

Bedrifter og aktører som arbeider med tilrettelagte opplevelser og reisemål som fremmer trøndersk mat, natur og kulturarv i et bærekraftperspektiv har et godt utgangspunkt for salgbare produkter og tjenester. Mat er et fortrinn for trøndersk reiseliv, og Trondheim og Trøndelag har fått status som *“European Region of Gastronomy”* i 2022. Arbeidet med å bygge en sterk matregion gjennom forskning, rekruttering og utdanning vil dermed fortsette og forsterkes. I arbeidet med å løfte Trøndersk reiseliv er det også viktig å teste ut nye løsninger for formidling, visualisering og storytelling.

4.5 Havrommet

Utviklingsmulighetene innenfor havrommet og er mange, og det er behov for mer forskning på biomarine ressurser, havbruk, fiske og fangst, havenergi, miljø, olje og gass, skipsfart, samt marin og maritim teknologi. Fondet skal bidra til å redusere miljøutfordringer innen havbruksnæringen og til å utvikle leverandørindustrien med spesielt fokus på bærekraftige løsninger. Videre skal fondet bidra å støtte opp under trøndersk næringsliv som retter seg mot offshore energiproduksjon og til bærekraftig forvaltning og utnyttelse av nye arter. Dersom Trøndelag skal ta ut vekstpotensialet må det drives utvikling og testing av ny havbruksteknologi, samt arbeides mer med mulighetene for sambruk av havrommet.

4.6 Innovasjon i offentlig sektor

Kommunal sektor står overfor store utfordringer som følge av bl.a. eldrebølge, ressursknapphet, klimautfordringer og høye forventninger til kvalitet og tilgang til offentlige tjenester. For å møte disse utfordringene er det viktig å mobilisere bredt til mer forskning *i og for* offentlig sektor.

Kommunal sektor trenger hjelp til å drive mer systematisk innovasjon på tvers av sektorer og nivåer. For å finne gode løsninger må det offentlige samarbeide med andre aktører som kan være med å løse de offentliges oppgaver. Både private bedrifter og frivillige organisasjoner kan sammen med brukerne selv være viktige samarbeidspartnere for en kunnskapsbasert og innovativ offentlig sektor.

Styret skal prioritere utlysninger innen innovasjon i offentlig sektor. Utlysningene skal rettes mot kommunal sektor eller mot samarbeid mellom sektoren og private og/eller andre offentlige aktører. Aktører i kommunal sektor skal være prosjekteier/søker. I tilfeller der næringslivet skal bidra til å løse utfordringer i sektoren, kan næringsaktøren være prosjekteier/søker. Det er viktig at det offentlige etterspør nye løsninger og at de bidrar til leverandør- og næringsutvikling gjennom innovative offentlige anskaffelser.

5 Føringer for RFF Trøndelag

Bruk av kunnskap fra en næring kan bidra med innovasjon i andre næringer eller bransjer. Det er viktig å stimulere til samarbeid på tvers av fagområder, næringer og bransjer, og til utvikling av nye forretningsområder eller nye næringer. Prosjekter der næringsliv, offentlig sektor, frivillige organisasjoner og FoU-miljø samarbeider og lærer av hverandre, er ønskelig (Kvadrupel Helix-modellen). Digitalisering handler også om sårbarhet, og kan skape nye former for ulikhet basert på geografi, alder, utdanningsnivå mv. Utlysningene skal bidra til at det utvikles kunnskap og løsninger som kan bidra til å skape bedre samfunnsikkerhet i alle deler av regionen, og for ulike brukergrupper. Særlig viktig vil det være bidra til å sikre rask og effektiv respons på uønskede hendelser, og å bidra til at ressursene finner hverandre før, under og etter hendelser.

5.1 Søknadstyper

RFF Trøndelag skal som hovedregel lyse ut midler til kvalifiseringsprosjekter og hovedprosjekter. Ved utlysning av hovedprosjekter skal en sørge for dialog med aktuelle aktører innen næringsliv, offentlig sektor og øvrig virkemiddelapparat for å identifisere behovene innenfor de strategiske satsingsområdene som det pekes på i kapittel 4.

I alle utlysninger fra RFF Trøndelag stilles det som krav at prosjektene er brukerstyrte eller at brukerne har en reell tilknytning til prosjektene.

5.1.1 Kvalifiseringsprosjekt

Prosjektene skal mobilisere til økt FoU-innsats i hele regionen og bidra til å styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling. Gjennom et aktivt samarbeid med FoU-miljøer skal bedrifter og kommuner i regionen heve sin kompetanse slik at de kan komme i posisjon for større forskningsprosjekter.

Kvalifiseringsprosjektene skal ha et tydelig definert forskningsinnhold og kvalifisere til videre støtte fra relevante ordninger regionalt, nasjonalt eller internasjonalt. Kvalifiseringsstøtte skal gis til prosjekter med klare intensjoner om videreføring i hovedprosjekt. De skal adressere utfordringer som er kritiske for etablering og/eller gjennomføring av et hovedprosjekt.

5.1.2 Hovedprosjekt (Innovasjonsprosjekt)

Prosjektene skal føre til innovasjon (verdskapende fornyelse) i privat- og/eller i kommunal sektor. Prosjektene skal skille seg fra prosjekter som kan få støtte i Forskningsrådets programmer. Fondet har begrensende midler og det vil ikke være mulig å finansiere mange hovedprosjekt innenfor dagens rammer. Gjennom økt vektlegging av kvalifiseringsstøtte og mobiliseringsstiltak, ønsker fondet primært å drive med kunnskapsoppbygging i bedrifter/klynger og kommuner slik at disse kan komme i posisjon for nasjonale og internasjonale program. Hovedtyngden skal ligge på kvalifiseringsprosjekt, men det vil også være aktuelt å lyse ut midler til hovedprosjekt.

5.1.3 Institusjonsprosjekt

Prosjekter skal være institusjonsbyggende og bidra til langsiktig kompetanseoppbygging ved institusjonen innenfor faglige temaer med stor betydning for utviklingen av nærings- og samfunnslivet i regionen. Prosjektene skal vektlegge samarbeid mellom FoU-miljøer, og praksisnær og tverrfaglig forskning. De har også til oppgave å bidra til økt samspill mellom studenter, forskere og næringsliv.

5.2 Samhandling med andre virkemidler

I en situasjon hvor mange gode prosjekter må avslås pga. begrensede midler må RFF Trøndelag arbeide for å finne andre finansieringsmuligheter til støtteverdige FoU-prosjekt. Gjennom økt samhandling med andre virkemidler, vil det være mulig å sette i gang flere regionale prosjekter.

RFF Trøndelag skal være utfyllende i forhold til andre virkemidler og henvise inn mot fylkeskommunenes egne utviklingsmidler og Innovasjon Norge sine støtteordninger når dette er relevant. RFF Trøndelag skal støtte opp om prosjekter som har hatt forprosjekter gjennom i DistriktForsk ordningen – og bidra til at disse kvalifiserer seg for et videre FoU-løp.

RFF Trøndelag skal videre mobilisere bedrifter og kommuner til internasjonalt forskningssamarbeid og deltakelse i Horisont 2020 og Horisont Europa fra 2021. Styret må også vurdere sine satsninger og utlysninger i forhold til Forskningsrådets utlysninger, som vanligvis ligger på et vesentlig høyere støttenivå. I lys av dette bidrar også fondet til å dekke etterspørselen etter de litt mindre hovedprosjektene som oppleves relevant for de mindre bedriftene. Det er også et mål at fondets prioriteringer temamessig står fram som mest mulig komplementært til Forskningsrådets utlysninger. Samtidig må det vurderes spissere tematiske utlysninger i RFF som følge av begrensede midler og ressurser.